

Rytmy dob

Jak jsme tehdy v okamžiku mezi uvolněním a příchodem brutální komerce vnímali Prahu? Jak je možné, že jsme jí byli fascinováni a pouhý pohled třeba na starobylý kostelík v Petruské čtvrti nebo do sebe uzavřené ambity svatotomášského kláštera v nás probouzel těžko uvěřitelné dojetí? Mezitím jsme totiž navštívili francouzské katedrály, kamenné řady v Bretagni, plavili se po benátských kanálech k Torcellu k bazilice Santa Maria Assunta a byli na mnoha jiných místech, která nám mnoho dala, ale také možná něco sebrala.

Během koronavirové lapálie se však začaly dít divné věci, jako by golem opět procházel ulicemi města, ale našlapoval přitom na špičky, aby nebyl moc slyšet. Zatím to není moc jasné, ale zdá se, že Město se možná opět probouzí. To je pochopitelně důvod k obavám a člověk by si měl řádně rozmyslet své další kroky. Koronavirus i rusko-ukrajinská válka je pro mne součástí kolektivní transformační krize. Je to běžná středoevropská situace, kterou na sebe posíláme proto, abychom se věnovali něčemu jinému než nakupování. Doprovodným fenoménem transformační krize je třeba to, když se objeví Jan Želivský a jeho lidé vyhází košely z Novoměstské radnice na naostřené kopí duše davu.

Jev má nějaký rytmus, který se možná dá popsat zhruba třicetiletými intervaly 60. a 90. let minulého století a dvacátými léty století tohoto. Vrací se. Je vždy jiný, a přesto jako by hrál na struny prastaré vesmírné balalajky, jak by řekl Velemir Chlebnikov. Už několik let pozoruji, jak se opakují motivy z beatnických a hippie dob 60. let – kousky ekologie smíchané s fragmenty snů i bouře rudých teutonských armád. V nitru Země se něco děje a města tak stará a poznáním bohatá jako Praha to ví. Opět viděla golema, který šel přes Karlův most s Jezulátkem v náručí

Transformační krize

V červenci roku 1992 proběhla v Praze mezinárodní Transpersonální¹ konference pod úplně současným názvem „Věda, spiritualita a globální krize. Do světa, který má budoucnost“. Stan Grof ji chtěl původně uspořádat v Moskvě, ale tam zrovna kvasily perestrojkové zmatky, tak ji přeložil do rodné Prahy, kde tehdejší transformační krize probíhala v souladu s českou povahou

¹ Slovo „transpersonální“ poprvé použil skutečně pozoruhodný člověk, Dane Rudhyar, již v roce 1929. Byl to jeden z prvních lidí, který hovořil, snad pod vlivem Teilharda de Chardin, o planetarizaci vědomí (slovo globalizace se tehdy ještě nepoužívalo).

bez viditelnějších projevů státního banditismu. Zájem Američanů a lidí ze západní Evropy byl ohromující. Je to tím, že při každé významné společenské transformaci se uvolňuje velké množství sociální energie, ze které duchovní turisté dovedou načerpat ne jeden hluboce klamavý zážitek. Konference byla drahá a beznadějně vyprodaná. Na Čechy zbylo sotva pár míst. Dům železničářů na náměstí Míru byl hlučný a přeplněný.

Konference, kterou organizátoři považovali za ohromující úspěch, nezanechala v českém prostředí žádnou velkou stopu. Možná to bylo tím, že skutečně duchovní domorodci byli chudí, neuměli anglicky a obávali se velkého, rámusivého světa. Z domácích lidí na ní přednášel Jiří Fiala, Radim Palouš, Cyril Höschl, Ivan Havel a Zdeněk Neubauer – sami kamarádi či alespoň dobří známí. Na flétnu hrál Jiří Stivín. Mezinárodní obsazení bylo skutečně světové. Svědčí o tom nejenom díky Vlastovi Markovi česky vydaný sborník některých přednášek, ale i neúnavný Terence McKenna,² který pod heslem „Prague Gnosis“ obcházel své kolegy a v kavárnách s nimi vedl rozhovory. Ram Dass³ mu řekl, že psychedelika lidem pomáhají emočně se propojit s následky jejich činů, načež sám sebe kritizoval za naivitu, se kterou v 60. letech používal slovo láska. Terence pak do Národního muzea vzal Ruperta Sheldrakea,⁴ aby mu ukázal Barrandovu sbírku trilobitů. Sheldrake mu vyprávěl, že se někdy stává, že třeba mlž vyhyne, ale za deset milionů let se znovu objeví nějaký jemu hodně podobný tvor. Prý žijeme mezi duchy zvířat. Tím si my Pražáci tak jistí nejsme, protože živého trilobita v Prokopském údolí nepotkáte, ale celkem nepochybujeme, že město je plné duchů lidí a záblesků starých událostí.

² Terence McKenna proslul společně s Ralphem Metznerem (*Ecology of Consciousness*) studiem toho, co mají lidé a rostliny společného a jaké nové světy se nám tímto spojením otevírají. Šíří jeho zájmů a zároveň hlavní témata své doby shrnuje McKennova kniha *The Archaic Revival. Speculation on Psychedelic Mushrooms, the Amazon, Virtual Reality, UFOs, Evolution, Shamanism, the Rebirth of Goddess and the End of History* (1992).

³ Ram Dass byl úzkým spolupracovníkem Timothyho Learyho, který se koncem 60. let stal hlavní ikonou drogového vidění světa. Zpočátku Leary vystupuje jako neuronaut, či dokonce prorok – už počátkem 90. let uvažuje, jak umělá inteligence promění svět (*Chaos and Cyberculture*, 1994), ale později jej drogy pohlcují, prochází mnoha vězeními, stává se informatorem FBI, umírá mezi záblesky kosmických pravd a bludů. Ram Dass byl skutečný člověk. Nejčastěji je připomínán jako ten, kdo uváděl hinduismus a jogínské postoje do života západní civilizace (úžasná kniha *Remember, Be Here Now*, 1978): „Stojíš na mostě a díváš se na sebe, jak jdeš kolem.“

⁴ Rupert Sheldrake je dalším světovým klasikem, který proslul zejména výzkumem akášických archivů, které nazývá morfogenetickými poli. Něco se vtiskuje do prostoru a zůstává v něm jako možnost.

Kamarádka Ivana Havla Katka Nevillová pak vzala Davida Bohma⁵ a jeho paní na vepřo-knedlo-zelo a s Karlem Pribramem z rodiny pražských židovských bankéřů, kteří kdysi zaměstnávali Franze Kafku, procházela starou Prahou. Karl Pribram byl tehdy slavný díky holografickému modelu mozku, v němž v každé části mozkové hmoty je obsažen mozek (mysl) celý, a něco podobného tvrdil jeho přítel David Bohm o neviditelně propojeném, kontinuálním světě jednoho do sebe zavinitého řádu (a Jeho Svatost dalajlama ho v tom ještě podporoval!). Karl se pak do Prahy vracel. Dlouhá léta jsem pietně uchovával polorozpadlý gauč, na kterém u nás po obědě usnul. V pozdějším hodnocení dějin transpersonálních konferencí⁶ je mezi vynikajícími účastníky kromě matky Terezy uveden rovněž Ivan Havel a Zdeněk Neubauer. Stanislav Grof – po rozsáhlé domácí diskusi na téma, co ještě je věda – nedávno dostal cenu Vize 97. Astrolog Pavel Turnovský mi kdysi řekl, že věda poskytuje fakta a že nejasné disciplíny, jako je právě transpersonální psychologie, poskytují vhledy. Potřebujeme rovnováhu obojího.

Zdeněk Neubauer byl kromě své přednášky o „Tau biologii“ požádán, aby účastníkům Transpersonální konference ukázal Prahu. Uměl o ní poutavě hovořit, ale neměl orientační smysl, a tak mě poprosil, abych šel s ním. Dnes jsem rád, že jsem mohl být, byť malou, součástí tohoto dne. Následující text je společné vyličení naší cesty Prahou, které původně vyšlo v časopise *Prostor*, číslo 22 z roku 1992 pod názvem „Magická Praha“. Je nutné říct, že Zdeňkovi jsem dodal podklady, ale text je jeho. Podávám zde celé, jen mírně upravené, dnes už třicet let staré znění (to to uteklo!), a pokud si jej vůbec přečtete, tak se opět vrátíme k otázce, čím nám Praha jako fenomén i jako osud může pomoci právě v této kolektivní transformační krizi.

⁵ David Bohm byl kvantový fyzik, který proslul definováním plazmatu jako dalšího stavu hmoty. Ve svých výzkumech hledal společný svět příčin, které se projevují jako hmota i jako vědomí. Stýkal se s J. Krišnamurtim a v buddhismu jej zajímala prázdnota a propojenost (kniha *Wholeness and the Implicate Order*, 1980). Je neuvěřitelné, kdo všechno se tehdy v Praze sešel, a to jsem nehovořil o několika dalších postavách či o inspiračním působení těchto lidí na Václava Havla. Hlavním styčným důstojníkem mezi transpersonálním světem a domorodci byl náčelník IMH.

⁶ Grof S. a kol. (2008): *The Past and Future of the International Transpersonal Association. International Journal of Transpersonal Studies*. January 2008.